

Soba Shirkii-Kutaa 5.1

Description

Wantoonni Rabbii gaditti gabbaraman uumamtoota uumu hin dandaâ€™anâ€™kutaa 1

Wanta Gabbaramaa dhugaa gabbaramaa sobaa irraa adda baasu keessaa tokko uumamtoota uumu fi ergasii deebisuudha. Uumamtoota Kan Uumu Gooftaa tokkicha qofa. Isa waliin eenyullee hin hirmaatu. Kuni dhugaa namni hundu beekudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa akkana jedha:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ كُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرْوَنِي مَاذَا خَلَقُوا مِنْ
 الْأَرْضِ أَمْ هُمْ شَرِكُوْفِ السَّمَوَاتِ أَمْ عَاهَدْتُمْهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بِيَنَتِ مِنْهُ
 بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضَهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرْرًا

â€œShariikota keessan kan isin Rabbii gaditti kadhattan argitanii? Dachii irraa wanta isaan uuman mee natti agarsiisaa. Yookiin samiwwan keessatti hirmaannaa qabuu? Yookiin immoo kitaaba isaaniif kenninee isaan isa irraa ragaa qabatamaa irra jiruu? Lakki! Zaalimonni gariin isaanii gariif gowwoomsaa malee homaa waadaa waliif hin galan.â€ Suuratu Faaxir 35:40

Ibsi kuni akkuma agarsiisuu mushrikoota waliin karaan irra gaariin isaan waliin falman gooftummaa wantoota isaan waaqeffatanii gaafachuun jalqabuudha. Wantoonni isaan waaqefatan gooftaa wantoota hundaa uumee fi tooâ€™atu yoo hin taâ€™in, isaan waaqefachuun faayda namaaf hin fidu, miidhaa namarrraa hin deebisu. Isaan waaqefachun hojii sobaati. (Sababni isaas, kan waaqefatan (gabbaran) faayda namaaf fiduu fi miidhaa namarrraa deebisu irratti dandaâ€™aa yoo hin taâ€™in wanta kana waaqefachuun buâ€™aa maalii qabaa?)

Haqa Khaaliqa gabbaramuu qabuu keessatti zulmii guddaadha. Sababni isaas, gabroonni kan Isaatii fi tooâ€™anna Isaa jala jiru. Kanaafu ibaadon Isa qofaaf taâ€™uu qaba. Akkuma isaan uumuu keessatti eenyullee hin hirmaachisne gabroonis ibaadadhaan Isa tokkichoomsu qabu.[\[1\]](#)

Shariikoni wantoota namoonni Rabbii oltaâ€™aa waliin gabbaraniidha.

â€œShariikota keessan kan isin Rabbii gaditti kadhattan argitanii?â€ Kana jechuun wantoota Rabbiin alatti gabbartanii fi oduu keessaniin shariikota godhattan sanniin ilaalchisee mee natti himaa. Kadhaa fi gabbarriin isaaniif ni taâ€™aa? Maaliidhaan gabbarrii (ibaadaa) keessatti qooda akka fudhatan taasiftanii? Sila dachii irraa waa uumanii? Yookiin immoo samii uumuu keessatti Khaaliqa waliin hirmaatanii jiruu?[\[2\]](#)

â€œDachii irraa wanta isaan uuman mee natti agarsiisaaâ€ Kana jechuun wantoonni isin Rabbiin alatti waaqeffattan dachii irraa wanta uuman ijaan natti agarsiisaa. Galaana uumanii? Gaarreen uumanii? Lubbu-qabeenyii uumanii?
Deebiin: homaa hin uumne.

Amma gara guddaa taâ€™etti haa dabaru: â€œYookiin samiwwan keessatti hirmaannaa qabuu?â€ wantoonni isin gabbartan dachii keessatti homaa erga hin uumin samii torban uumuu fi tooâ€™achuu keessatti Rabbiin waliin hirmaannaa ni qabuu?[\[3\]](#) Deebiin: lakki. Saniis miti, kanas miti.

Yoo homaa hin uumini fi uumuu keessatti Khaaliqa waliin kan hin hirmaanne erga taâ€™anii, dadhabbinna isaanii mirkaneessu waliin maaliif isaan gabbartanii (waaqefattanii)? Wantoonni isin waaqefattan kunniin dadhaboo fi homaa kan hin uumne taâ€™uu osoo mirkaneessitanu faayda isaan irraa argachuuf ykn miidhaa ofirraa ittisuuf maaliif isaan kadhattuu?

Kanaafu, ragaa sammuutiin Rabbiin alatti wanta bira a waaqefachuun soba akka taâ€™e mirkanaaâ€™e jiraa jechuudha. Itti aanse ragaa kitaabaa dubbate:

â€œYookiin immoo kitaaba isaaniif kenninee isaan isa irraa ragaa qabatamaa irra jiruu?â€ Kana jechuun sila samii irraa kitaaba â€œRabbitiin waliin waan bira a gabbaraa (waaqefadhaa)â€ jedhee ajaju buusun namoota kanniiniif kennine jirraa? Kanaafu, isaan waan bira a gabbaruu keessatti ragaa qabatamaa irra jiruu?[\[4\]](#)

Yaa namoota Rabbitiin alatti wanta bira a waaqefattan! Kitaaba Rabbitiin irraa buâ€™e, Isarraa buâ€™uun isaa sirrii taâ€™ee keessatti keeyyanni takkattiin ifa taate: â€œRabbitiin wanta bira a waaqeffachu (gabbaru) ajaje ykn hayyameâ€ jedhu ni jiraa?

Dhugumatti, namoonni kunniin kitaaba Rabbitiin irraa buâ€™ee fi Isarraa buâ€™uun mirkanaaâ€™e keessatti ragaa qabatamaa, Rabbitiin ala wanta bira a akka gabbaran (waaqefatan) isaaniif hayyamu hin argatan. Kana irra, Ergamtoonni fi nabiyyoonti hundi Rabbii tokkicha akka gabbaran ajajaa turan, Isatti qindeessu irraa ni dhoowwu. Rabbitiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا نُوحَىٰ إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَّهُ

فَاعْبُدُونِ

â€œ[Yaa Muhammad] Si dura ergamaa tokkooyyuu hin ergine, â€œAna malee dhugaan gabbaramaan hin jiru; kanaafu, Ana [qofa] gabbaraaâ€ [jechuun] wahyii (beeksisa) gara isaatti kan buufnu yoo taâ€™e maleeâ€ Suuratu Al-Anbiyyaa 21:25
Kana jechuun Ergamtoota si dura dhufan hundatti â€œDhugaan Gabbaramaan Ana malee hin jiru.
Kanaafu Ana qofa gabbaraaâ€ jechuun beeksifne.

Ergamtoonni fi kitaabban hundi amanti Rabbitiif qulqulleessu irratti wali galuu. Ni jedha:

وَمَا أَمْرُوا إِلَّا لَيَعْبُدُوا مُلْكَهُنَّا هُنَّا حُنَفَاءٌ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ

وَيُؤْتُوا الزَّكُوَةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيمَةِ

â€œGara haqaatti qajeelun, amanti Isaaf qulqulleessuun Rabbiin qofa gabbaruu, salaata sirreessanii salaatu fi zakaa kennuu malee homaa hin ajajamne. Kuni amanti qajeeladha.â€
Suuratu Al-Bayyinah 98:5

Yooakkana jedhame: ragaan sammuu fi kitaabaa shirkiin soba taâ€™uu erga agarsiisee, mushrikoota maaltu shirkii akka hojjatan taasisee? Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaaakkana jechuun deebii deebisa:

â€œLakki! Zaalimonni gariin isaanii gariif gowwoomsaa malee homaa waadaa waliif hin galan.â€
Kana jechuun wanta isaan itti deeman san keessatti ragaa qabatamaa hin qaban. Kana irra, suni (shirkiin) gariin gariif dhaamu, tokko kan biraatiif bareechisuu, warri boodaa warra duraanii jallate akkeessu fi hordofuu, hawwii sobaa sheyxanni isaan hawwisisuu fi miidhagsu qofaadha. Kunis qalbii isaanii keessatti ni guddate, amala isaaniif taâ€™e, isa deemsisuun ni ulfaate, addaan bahuun ni jabaate [5]

Zaalimonni kana jechuun warroonni Rabbiin ala wanta biraa waaqefatan waadaa sobaa ittiin nama gowwoomsan malee gariin gariif waadaa hin seenan.

Nama Qurâ€™aana irratti xinxalluuf kuni ifa ni taâ€™a: hoggantoonni Rabbiin alatti wanta biraa akka gabbaran nama waaman kan akka qeeyotaa, paappasotaa, warroonni wanta waaqefatamu eeganii fi kanneen biroo warra kijiba uumun namootaan â€œisaan waaqefachuun jireenyaa addunyaa irraa wanta barbaaddan keessatti isin fayyaduâ€ jechuun itti odeessaniidha. Kan akka soorataa, ilma namaaf kennu, gargaarsa, dhibee irraa fayyuu, dhimmoonni salphachuu fi kkf. Fakkeenyaaafakkana jedhuun, â€œIyyasuus nama fayyisa, kanaafu waaqeffadhaa.â€ â€œSanamoonni Rabbiin biratti shafaâ€™aa (jaarsummaa) isiniif taâ€™u, Isatti isin dhiyeessu.â€ Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

â€œRabbii gaditti wanta isaan hin miinee fi hin fayyanne gabbaru. Ni jedhus, â€œIsaan kunniin Rabbiin biratti jaarsummaa (shafaâ€™aa) nuuf taâ€™u.â€ (Suuratu Yuunus 10:18) â€œDhagayaa! Amantiin qulqulluun Rabbi qofaafi. Warri Isaa gaditti awliyaaâ€™a godhatan, â€œGara Rabbiitti akka siritti nu dhiyeessaniif qofa isaan gabbarraâ€ [jedhu].â€ Suuratu az-Zumar 39:3

Waadaa sobaatin wantoota kanniin gabbaruun dhimmoota addunyaa keessatti isaan akka fayyadan itti fakkeessu. Kuni namoota gowwoomsuu fi soba dharraasisuudha.

Gabaabumatti, zaalimonni, hanga sobni akka dhugaa taâ€™etti, dhugaan immoo soba akka taâ€™e yaadanitti wanta sobaatin wal gowwoomsu. [6] Shirkiin soba. Garuu haggantoonni fi warri shirkiitti fayyadaman hordoftoota isaanii dubbii sobaatin gowwoomsu.

GUDUUNFAA

Rabbii oltaâ€™aan alatti wanta biraa waaqeffachuun soba taâ€™uu karaa lamaan mirkaneessu dandeenya: 1ffaa-aqliyy (sammuun), 2ffaa-Naqliyy- gabaasa (kitaaba) Rabbii oltaâ€™aa irraa dhufeen

Iffaa-sammuunâ€“ Kan haqaan Gabbaramu qabu Khaaliqa waan hundaa uumeda. Rabbii oltaâ€™aan alatti wantoonni namoonni waaqeffatan dachii irraa wanta uuman qabuu? Gaarreen, galaana, mukkeen, lubbu-qabeenyi uumanii jiruu? Samii uumuu keessatti Rabbii oltaâ€™aa waliin hirmaatanii jiruu? Uumamtootas hin uumne, uumuu keessattis Rabbii oltaâ€™aa waliin hin hirmaanne. Kanaafu, issaan Khaaliqa (Uumaa) waan hin taanef, gabbaramaa taâ€™uu hin dandaâ€™an.

2ffaa-Kitaaba Rabbii oltaâ€™aa irraa dhufe keessatti keeyyanni takkattin, â€œRabbiin waliin waan biraa gabbaraa (waaqeffadhaa)â€• jettu gonkumaa hin jiru. Ergamtoonni fi nabiyyoonnis kanatti hin ajajne. â˜Kanaafu, ragaa sammuuti fi kitaabaatin Rabbii oltaâ€™aan alatti wanta biraa waaqeffachun soba taâ€™u erga mirkanaaâ€™e, namoota maaltu akka kana hojjatan taasisee? Deebiin isaazaalimonni gowwoomsaa qofa waadaa waliif seenu.

â˜Hoggantoonni Rabbiin alatti wanta biraa waaqeffachuutti namoota waaman, â€œKuni jirenyaa keessatti isin fayyada, midhaa isin irraa deebisa, isin fayyisaâ€'â€• jechuun namoota dharraasisu. Haala kanaan, namoonni Rabbiin alatti wanta biraa akka waaqeffatan issaan gowwoomsu. Haala peenxe, joova fi kanneen biroo yoo ilaalle, wanti issaan odeessan waadaa nama gowwoomsu akka taâ€™e ni hubanna.

Kitaabban wabii:

- [1] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi-7/217
- [2] Zaadul Masiir-1165
- [3] Tafsiiru Xabarii-19/389, Tafsiiru Saâ€™dii-811
- [4] Tafsiiru Xabarii-19/390
- [5] Tafsiiru Saâ€™dii-81 [6] Maâ€™aariju Tafakkuri-7/221, Tafsiiru Qurâ€™aanil Kariim-Suuratu Faaxir-282, Ibn Useymiin

Date Created

June 23, 2020

Author

admin